

dított arca alakította olyanná, amilyen. Jossel most ezt az arcot fordítja a felé az Isten felé, aki visszavonult a maga örök, elérhetetlen és az embervilággal semmilyen vonatkozásban nem álló önmagába. Arra figyelmezteti Istent, mivel is járhat Izrael Istenére nézve – Izrael szörnyű pusztulása. Isten igazságának jelenléte a világban, ennek az igazságának a megvalósulása nem egyedül Istenen múlik, hanem – a szövetség erejénél fogva – Istennek legalább akkora szüksége van az emberre, mint az embernek órá. Nem csak a világnak van szüksége az isteni arcra: Istennek magának is. Mindkettőjük arca csak úgy őrizhető meg, ha egymásban látják magukat.

A szövetség kölcsönös felelősséget is jelent, nem csupán engedelmességet. Jossel e felelősség rá eső részét veszi magára, amikor inti Istent: „*Én hiszek Izrael Istenében, ha mindent el is követ, hogy ne higgyek benne.*” Majd kérdései sorjázna: „*Azt mondd, vétkeztünk. Természetesen vétkeztünk. [...] Azt akarom azonban, hogy mondd meg nekem, van-e olyan bűn a világon, ami ilyen büntetést érdemel? Azt mondd, meg fogsz fizetni gyűlölőinknek. [...] Azt akarom azonban, hogy mondd meg nekem, van-e olyan büntetés a világon, amellyel bűnhódni lehet mindazért, amit elkövettek rajtunk?*” Részvétre és megbocsátásra szólítja fel Istent mindazok iránt, akik szerencsétlenségükben elfordultak tőle, mert elvesztették a hitüket abban, hogy Isten az ő atyjuk volna. Ő, Jossel azonban tudja, hogy Isten valóban az ő Istene: „*Mert ha nem az én Istenem vagy, kinek az Istene vagy akkor? A gyilkosok Istene?*” Majd egy félelmetes mondat: „*Nem dicsőülhetlek azokért a tettekért, amelyeket eltűrsz. Áldalak és dicsőítelek azonban rettenő nagyságodért, amely nyilván roppant lehet, ha még ami most történik, az sem tesz benyomást rád.*” A halotti imát megelőző utolsó szavai pedig így hangzanak: „*Halálra kínozhatsz, mindig hinni fogok benned. Mindig szeretni foglak, mindig, egyedül téged – akár ellenedre is!*”

Végtelen romhalmaz kering az űrben. Valahol az üszkös omladékok között a mélyben egy elfeledett palackba zárt papírrongy várja, hogy címzettje egy napon megtalálja.

Gergely Ágnes

KÉSEI BÚCSÚ RÁBA GYÖRGYTŐL

„Hiszen majdnem mindenkivel ugyanez történt, elhidegülésekről, Felfüggesztett beszélőviszonyokról, visszaküldött tiszteletpéldányokról És más hasonló esetekről lehetett hallani, így hát köztünk is Megszakadt minden kapcsolat...”

(Ferencz Győző)

Köztünk is megszakadt minden kapcsolat, bár valójában nem volt minek megszakadnia. A forradalom után ő volt az egyik szerkesztője a Béranger-kötetnek, Béranger nagy becsben állt, hiszen Petőfi szerette, s valahogyan bekerültem a fordítók közé mint pályakezdő, gyengén tudtam franciául, akkor szereztem diplomát magyarból–angolból. Félttem ettől a fordítástól, *Le vieux*

sergeant volt a vers címe, a ritmizálásnál a fülemre bíztam magam. Mit művelt maga, mondta Rába, miután a kész munkát fölvittem neki; a Pannónia utcában lakott. Anapaestusban fordított le egy jambikus verset!, mondta, inkább csalódottan, mint dühösen, és hozzátette, a nyelvi szerkesztő azt írta erről: „A mai fiatalok egyáltalán nem tudnak prozódíát.” Izzalmamban nem értettem a nyelvi szerkesztő nevét, valamilyen Pál, úgy hallottam, Ignotus. Nagyon szégyelltem magam. Mennyi időm van, hogy áttegyem a verset anapaestusból jambusba?, kérdeztem. Egy éjszaka, felelte Rába. Hajnalra elkészültem a fordítással, fölvittem újra, kedvesen fogadott, hellyel kínált. Láttam a képeit, régi bútorát, a keleti napfényt, milyen szép otthona van, mondtam bizonyos szomorúsággal; egy körúti lakásban albérlő voltam akkor. Rába arcán megjelent az az ironikus mosoly, amelyet később annyiszor láttam, a bársekreányhoz lépett, és azt kérdezte, konyakot? Nem, nem kérek, mondtam riadtan, és elkészöntem. Utána már csak egyszer dolgoztunk együtt, angol fordításokat kért egy antológiába, a munkát postán küldtem el, ő kérte így. Tíz év sem telt bele, a Pannónia utcába költöztem én is, a következő évtizedekben néha feljött értem, kávéit ittunk, aztán sétáltunk a Duna-parton, észrevettem, hogy idegesíti, ha a vallásomról beszélek, ezért kerültem ezt a témát. Aztán váratlanul ő hozta fel, hogy a háború alatt vasúti pályaeépítésen dolgozott mint munkaszolgálatos, és a századból ő bírta a legjobban cipelni a vasúti síneket. A hetvenes évek közepén Londonban fölkerestem Ignotus Pált, vittem neki egy példányt *A tolmács* című regényemből, s föl idéztem a mondatot: „A mai fiatalok egyáltalán nem tudnak prozódíát.” Bocsásson meg, mondta Ignotus, bocsásson meg, ha így volt, én már nem emlékszem; és széttárta a karját a fekete falú szobában, a rendetlen íróasztal mögött; kiégett a lakásom, meghalt a feleségem; ezt mondta, és én menekülve jöttem ki a szobából, Ignotus kedves gratuláló lapját azóta őrzöm. Az incidenst Rábának mintegy húsz évvel később mondtam el; nem Ignotus Pál volt a kötet nyelvi szerkesztője, hanem Justus Pál, Rába csak ennyit válaszolt. Hát persze, a börtönből szabadult Justus Pál! Ezután Rábával egyre ritkábban találkoztunk, könyveinkből mindig küldtünk egymásnak, mindig írtunk egymásnak a kötetekről levelet (figyeld meg, mondta egyszer

Fodor Bandi, az aláírása minden levélen a lap széléig ér),
és boldog voltam, hogy verseiben visszatért a fiatakkori
megzabolázott szenvedélyhez, a formához, az egyszerre
szikár és finom férfiassághoz, aztán egy tévéműsor után,
amelyben az öregedésről, az öregedés elviseléséről
beszéltem, fölhevített, így talán először és utoljára:
fölhevített és gratulált, ízléses volt, mondta.

Utolsó verseskönyvéről még elmondtam a véleményemet,
telefonon, akkor jött haza az otthonból,
nem látogattam meg, félttem, hogy elküld, vagy nem tudunk
miről beszélni; nem tudom, mitől félttem igazán.

A temetésére kimentem, ügyefogyottan, három szál
fehér virággal, hallgattam a református papot, és arra gondoltam,
sosem tudnám elmondani Neki, itt nyugszik
egy bátor fiatalember, publikált a *Nyugat*-ban, élete nagy
korszakaiban kitűnő verset írt, szerepszerűen átélt nyugatos
monográfiákat; a nyugatosok műfordításairól közzétett munkája
nekem tankönyvem máig, és a vállán, a vállán,
a vállán vitte egykor ennek az országnak a vasúti sínjeit.

Karafiáth Orsolya

BECSAPÓDÁS

„Kívánom azt a hullócsillagot.
El is kapom majd. Épp a föld felett.
Utolsó fénye áttapad kezemre.
Ki akkor hozzám ér, belém szeret.”

Így gondoltam, de persze mégsem így lett.
Bukjon: akartam. Akkor és azonnal.
Bejárható pályák helyett: robaj.
Meddő kráter, árnyékoló betonfal.

Tudtam, hová csapódjon, pontosan.
„Vágódjon át a légen, célra tartva!
Hozzám essen! Legyen pompás zuhanta!”

Fénye kopottra mattult. Általam.
Csak véletlen, mi egyszer összefénylett.
Bárhol legyenek, most már hunyjon ki végleg.